

Poljoprivredni Prosvjetitelji

Автор(и): Растителна защита ; гл. ас. д-р Иван Алексиев, от ИРГР в Садово; доц. д-р Катя Узунджалиева, ИРГР
– Садово

Дата: 01.11.2020 Брой: 11/2020

Dana 1. studenog obilježavamo Dan narodnih buditelja. Na ovaj dan odajemo počast djelu svih prosvjetitelja koji su otvorili vrata znanja u ime općeg dobra. Također ćemo otkriti plamen plemenite stvari u osnivanju poljoprivredne znanosti u Bugarskoj već prije 140 godina. Zahvaljujemo svim buditeljima koji prepoznaju potrebu za kvalitetnim obrazovanjem i uz veliki rad i napore nastavljaju ići naprijed!

Na Dan narodnih buditelja vratit ćemo se u prošlost kako bismo vas podsjetili da se rad bugarskih prosvjetitelja može pronaći i u stvaranju poljoprivredne znanosti u našoj zemlji. Prema Poljoprivrednoj akademiji, već 1853. Nikola Ikonovitch – Žeravneneca objavio je prvu knjigu o poljoprivredi, postavljajući tako temelje poljoprivredne

literature u zemlji. Učitelj po pozivu i duši, uspio je sistematizirati glavne smjerove razvoja poljoprivrede u Bugarskoj početkom 19. stoljeća.

Nešto kasnije, 1888. godine, Georgi Zlatarski i Nikola Lazarov izvršili su težak zadatak objavljivanja udžbenika zoologije za niže razrede srednjih škola – "Životinje", ilustriranog s 298 slika. A u svom udžbeniku o gospodarstvu (Udžbenik o gospodarstvu – kućno i poljsko vrtlarstvo, svilarstvo, pčelarstvo, peradarstvo i stočarstvo) iz 1894. godine, Dimitar Popov napisao je da se ljubav prema poljoprivredi, vrtlarstvu, pčelarstvu i svilarstvu mora poticati i širiti.

140 godina poljoprivredne znanosti u Bugarskoj

Možda malo tko zna, ali povijesno gledano, poljoprivredna znanost Bugarske započela je kao jedna od prvih u svijetu. Godine 1835. istraživač Boussingault osnovao je prvu poljoprivrednu pokusnu postaju u Francuskoj, njegov primjer slijedili su u Engleskoj 1843., 1847. otvorena je poznata pokusna postaja Svalöv u Švedskoj, a 1852. to se dogodilo i u Njemačkoj. Prije sto četrdeset godina, 1882., nakon golemih napora istaknutog bugarskog preporoditelja Dimitra Naumova, umjesto osnivanja uzorne, dobro opremljene gospodarske kuće s demonstrativnim karakterom na novoizgrađenoj poljoprivrednoj školi u Sadovu, stvoreno je prvo pokusno polje i time je postavljen početak poljoprivredne znanosti u Bugarskoj. Regionalna uprava u Plovdivu odobrila je osnivanje u Sadovu Pokusnog (ispitnog) polja s dobro opremljenim laboratorijima za istraživačke i obrazovne aktivnosti, tada zvanim "službe". Danas je teško zamisliti, ali činjenica je da je samo nekoliko godina nakon našeg oslobođenja od osmanske vladavine, još u "Istočnoj Rumeliji", nekoliko prosvijećenih, naprednih ljudi, koji su završili svoje obrazovanje "u inozemstvu" i vidjeli što je "moderna poljoprivreda", odlučilo da našoj mladoj agrarnoj državi treba prosvjetljenje i razvoj. Stoga su stvorili pokusno polje gdje su mogli proučavati i provjeravati što je prikladnije pod našim uvjetima i što je bolje za naše poljoprivrednike. Također su organizirali izdavačku djelatnost kako bi popularizirali svoja "otkrića" i prikupljeno iskustvo. Časopis "Sadovo" jedno je od prvih poljoprivrednih publikacija koje su se pojavile u našim krajevima krajem 19. stoljeća.

Prva poljoprivredna pokusna postaja u Bugarskoj osnovana je 1902. u Sadovu od strane izuzetnog istraživača Konstantina Malkova, koji je odigrao temeljnu ulogu u razvoju glavnih područja poljoprivredne znanosti: biljnih genetskih resursa, oplemenjivanja, sjemenske proizvodnje i zaštite bilja.

Veliki Bugari u poljoprivredi

Konstantin Malkov

Konstantin Malkov rođen je u bugarskoj četvrti buntovnog planinskog grada Kruševa 1873. godine, Makedonija (danas Sjeverna Makedonija). Njegova obitelj preselila se živjeti u Orhanije (Botevgrad). Školovao se u Državnoj srednjoj poljoprivrednoj školi u Sadovu. Visoko poljoprivredno obrazovanje završio je u Halleu, Njemačka. Specijalizirao se za eksperimentalni rad u Göttingenu i za bolesti kultiviranih biljaka u Berlinu. Nakon povratka u Bugarsku, predavao je u Državnoj srednjoj vinogradarskoj i poljoprivrednoj školi u Plevenu, u Srednjoj poljoprivrednoj školi "Obraztsov Čiflik" u Ruseu i u Državnoj srednjoj poljoprivrednoj školi u Sadovu, gdje je Malkov zamislio ideju da se malo pokusno polje pri školi pretvori u Poljoprivrednu pokusnu postaju, poput onih koje je vidio u Europi. Nakon određenih poteškoća, 27. kolovoza 1901., Naredbom br. 838 Ministarstva trgovine i poljoprivrede, imenovan je njezinim ravnateljem. Tako je prije 120 godina, u rujnu 1902., službeno otvorena

Državna poljoprivredna pokusna postaja Sadovo sa zadatkom da radi na poboljšanju poljoprivrednih kultura u kvantitativnom i kvalitativnom smislu te da proučava bolesti i štetnike kultiviranih biljaka.

Konstantin Malkov ostavio je u naslijeđe generacijama agronoma i istraživača iznimno vrijedne studije, uključujući klasifikaciju bugarskih pšenica; proučavao je južnjačke kulture, uglavnom pamuk; proveo je, za svoje vrijeme, opsežna istraživanja bolesti i štetnika kultiviranih biljaka, otkrivajući nove bolesti tih biljaka do tada nepoznate znanosti. Tijekom svog kratkog, ali iznimno plodnog života, znanstvenik je objavio 273 rada vezana uz poljoprivrednu znanost. Autentični znanstveni radovi čuvaju se u specijaliziranoj knjižnici Instituta za biljne genetske resurse (IPGR).

Akad. Pavel Popov

Zbog čudnog slučaja, prije 120 godina, iste 1902. godine, godine otvaranja Državne poljoprivredne pokusne postaje u Sadovu, rođen je jedan od njezinih najistaknutijih budućih predstavnika, jedan od svjetiljki poljoprivredne znanosti u Bugarskoj – akad. Pavel Popov. Počevši raditi u Sadovu 1928., sudjelovao je u razdoblju razvoja postaje koje se odlikovalo neprestanim napretkom u istraživačkom procesu i njezinim učvršćivanjem kao vitalne jedinice koja se bavi problemima oplemenjivanja pšenice i mnogih drugih kultura važnih za našu zemlju. Akad. P. Popov bio je znanstvenik koji je radio u Sadovu s najvećim međunarodnim autoritetom; bio je čovjek koji je stvorio školu mišljenja na koju su ponosni svi njegovi sljedbenici. Iako nikada nije postao ravnatelj, ostavio je najdublji trag u slavnoj povijesti poljoprivredne znanosti u Sadovu. Uz njegovo

sudjelovanje stvorene su 63 sorte pšenice, paprike, kikirikija, maka, sezama i drugih. Doveo je oplemenjivanje pšenice u Bugarskoj na svjetsku razinu i napisao preko 750 znanstvenih i popularno-znanstvenih članaka. Njegove su riječi: "Sadovo se može smatrati pioniron u agronomskoj znanosti Bugarske i zaslužuje postati grad-spomenik bugarske poljoprivredne znanosti."

**Članak je ažuriran 01.11.2022.*